

Prodajalniška dvorana dunajskih mizarjev. Dunajski mizarji so ustanovili skupno prodajalnico, kjer imajo po nizkih cenah na prodaj razstavljene najboljše svoje izdelke. Predno se kak komad razstavi, preišče ga poseben odbor, če je v istini solidno, zahtevam časa in zakonom sloga primerno, ob enem pa tudi gledé cene priporočila vredno delo. Tako ima kupec zagotovilo, da dobi le dobro blago. V prodajalniški dvorani se nahajajo hišne oprave raznih slogov, bogate in skromne, a vse popolnoma zanesljive. Zadruga dunajskih mizarjev je s svojo prodajalniško dvorano izvrstno vspela in dan za dnem se množi število kupcev. Tujci, ki prihajajo na Dunaj, naj ne zamudé, ogledati si omenjene izložbe.

Kmetijstvo.

Kmetijski poduk v Avstriji.

Noben stan ne more izhajati dandanes s tem znanjem, kakor v prejšnjih stoletjih. Povsod je treba napredka in poduka. To velja tudi za kmetijstvo. Res jih je veliko, ki mislijo, da se kmetijstvo ne da priučiti iz knjig in v šoli in da je najbolje kmetovati, če se kmetuje tako, kakor so kmetovali naši predniki. K sreči pa vendar prodira boljše spoznanje, da je treba napredke znanosti tudi uporabiti v kmetijstvu.

V naši državi se je že zgodaj mislilo na kmetijski pouk, če tudi se pozneje vselej ta poduk ni tako širil, kakor bi bilo želeli. Razni politični dogodki so ovirali razvoj kmetijskega šolstva. Razen tega je pa tudi mej učenjaki do zadnjih časov bilo mnogo predsodkov proti kmetijskemu pouku. Še danes se dobe omikani možje, ki nekako prezirejo tiste, ki so se izobraževali na kmetijskih in tehničnih šolah. Še dandanes velike kmetijske in tehniške šole še neso povsem na jednaki stopinji, kakor vseučilišča, da si baš te šole največ pripomorejo novodobnemu napredku in mnogo store za povzdigo narodnega gospodarstva in tako posredno tudi mnogo pripomorejo k napredku družih znanostij.

Že pred dvema letoma bi bili v Avstriji lahko slavili stoletnico kmetijskega pouka.

Leta 1791. je profesor Zürchauer začel predavati kmetijstvo na praškem vseučilišču, pozneje je predaval na stanovski politehniko v Pragi. Pomenljivo je, da se ta znanost začela gojiti baš na vseučiliščih, ki vendar veljajo za najvišja gojišča znanstva. Že pred stoletjem so torej nekateri učeni možje spoznali važnost kmetijske vede, katero pri nas na Slovenskem še dandanes nekateri prezirajo. Dobrih deset let je od tega, ko se je slovenski dnevnik norčeval iz tega, da se je v nekem listu priporočalo, da se na bodočem vseučilišču v Ljubljani osnuje tudi kmetijski oddelek, dasi so tedaj bili taki oddelki že na mnogih evropskih vseučiliščih. Drugod so ljudje že pred sto leti spoznali, da predavanje o repi in korenji ne ponižuje visokih šol, pri Slovencih se pa to spoznanje malo bolj počasi razširja in se še dandanes dobe ljudje, ki vsake razprave o kmetijstvu smatrajo za poniževalne. Prepričani smo pa, da se bodo v tem oziru razmere tudi pri nas kmalu izboljšale.

Leta 1796. je na dunajskem vseučilišču začel predavati kmetijstvo Peter Jordan in je predaval do 1809. leta.

Za praktičen pouk se je osnovala 1791. leta v Trnovi pri Pragi prva kmetijska šola, in v Blatnem pa gozdarska šola. Zatem se je osnovalo še več gozdarskih šol na Češkem tako v Novih Gradah in v Krivolatu (1840). Knez Schwarzenberg je osnoval gospodarski zavod v Krumovu in knez Oettingen Wellenstein pa v Zbraslavu. Tem šolam pridružuje še kmetijsko poskuševališče v Gradcu, katero je bilo od 1840 do 1850 vinarska in do 1867 pa potem kmetijska šola. Na vseučiliščih in tehniških šolah so se vedno pogostejše ustanovljale stolice za kmetijstvo, in že 1813 se je v Marienbrunn na Dolenjem Avstrijskem bilo osnovalo prvo c. kr. gozdno učiteljišče.

Dunajska kmetijska družba je 1845 leta bila sklicala enketo, katero je bila sklenila mnogo dobrih nasvetov zastran kmetijskega poduka. Za prvi kmetijski poduk bi imele skrbeti že ljudske šole in bi se zato učitelji morali že v učiteljiščih primerno izobraziti. Za praktično izobrazbo v kmetijstvu naj bi se osnoval kmetijske šole na zasebnih kmetijah, ki bi se podpirale z državnimi ustanovami. Za višjo teoretično in kmetijsko izobrazbo naj bi se pa osnoval stolice po vseučiliščih in tehničnih šolah. Te nasvete je odobril kmetijski kongres, 1849. l., kateremu je predsedoval prvi avstrijski minister za poljedelstvo in rudarstvo pl. Thinfeld.

Popolnoma se ti nasveti nikdar niso izveli, ali pri mogli so pa, da se je od 1850. do 1860. leta osnovala lepa vrsta kmetijskih šol, pred vsem višje c. kr. kmetijsko vseučilišče v Ogeskem Altenburgu. Ta šola se je izcimila iz višje kmetijske šole, katero je že 1818 bil osnoval vojvoda Albert Saksonsko-Tesenski. 1850. leta se je povzdignilo za visoko šolo (akademijo). Nadalje se je osnovalo več kmetijskih šol na Češkem, Moravskem, v Galiciji in Dolenji Avstriji.

(Konec nasl.)

Kmetijske raznoterosti.

Umetno valjenje rac je na Kitajskem jako razširjeno. V ta namen naredi se kočja iz protja in ilovice, in se pokrije s slamo. Ob stenah v tej kočji postavijo dolga korita, v katere se nasuje žito in pa sočivja. V to žito se denejo jajca. Po letu ni treba nobene posebne previdnosti in skrbi, po zimski se pa morajo jajca pokriti s kakimi plahtami, da veter ne pride do njih. Žito se malo pomoči z vodo, da kaleč napravi gorkoto. Na ta način se v 30 dneh izležejo race, katerih je na Kitajskem videti po cele čede ob vodah. Večkrat jajca pokrijejo tudi s kako steljo, da zadržuje gorkoto in to steljo pogosto menjajo.

Vino iz višenj. Iz višenj se vzamejo košice, potem pa višnje stolčejo in v kaki platneni ruti dobro iztisnejo. Soku se pridene jednako množino vode in pridene na vsakih osem funtov jeden funt sladkorja. To vse se dene v sod, kjer zavre. Ko je tekočina popolnoma povreta, pridene se jej 2 do 3 % najboljše spirita. Sedaj se še malo počaka, da se vino popolnoma sčisti, potem se pa dene v steklenice. Tako vino je kaj okusna pijača.

Važno za kranjske vinogradarje. Kakor smo že nedavno omenili, je izšla važna knjižica „Zakoni, ukazi in naredbe o državnih olajšavah ter o državni podpori za vinorodne

kraje, koder je trtna uš. Ta knjižica je ponatis iz glasila „Kmetijske družbe“ „Kmetovalca“, založil jo je pa deželni odbor kranjski. Vinorodne kraje je zadela huda nadloga trtna uš. Po nekaterih krajih je popolnoma uničila vinograde. Od taci vinogradov kmetovalec seveda ne more plačevati prejšnjih davkov. Naši poslanci so pa zatorej izposlovali na Dunaji več davčnih olajšav za tako poškodovane vinograde. Pri tem je pa omeniti, da vlada nikakor ni rada privolila v take olajšave. Deležni pa morejo teh dobrot postati le vinogradarji, ki store, vse kar zakoni predpisujejo posebno zastran obnovljenja vinogradov z ameriškimi trtami. Pri davčnih zadevah je sploh treba največje pozornosti, tako tudi tukaj, ker davčna oblastva v svoji veliki vestnosti kmalu kaj iztaknejo, da odrekó davčne olajšave. Zaradi tega je deželni odbor jako pametno storil, da je preskrbel izdajo te knjižice in jo razširil mej našimi vinogradarji.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Moj odhod iz Zagreba sem bil določil prejšnji dan na današnjo 10. dopoldansko uro, ko odhaja vlak proti Karlovcu; a, — v Zagrebu biti, pa tako mnogih še drugih njegovih znamenitosti ne videti, bi bilo vendar, — kar naravnost rečem, nespametno, da: neodpušljivo. Sklenil sem bil toraj, ostati še do večera, in vedno bi bil pomicoval, ko bi tega ne bil storil; zakaj bila mi je čez dan prilika, ogledati si še prav mnogo znamenitosti zagrebških.

Kdor je prijatelj lepih cerkva in si jih rad ogleduje, vé, da je za to najpripravnejši čas dopoldan, ker se navadno odprte. Po tem pravilu sem se hotel ravnati tudi jaz. Že sem omenil v 41. listu lanskim „Novic“ cerkve in samostana usmiljenih sester, ali kakor jih Hrvati imenujejo, „milosrdnic“. To svetišče, samostansko cerkev namreč, hotel sem si tedaj najpred ogledati. Da se nahaja v stari Savski cesti in sedanji Frankopanski ulici tik vseučilišča, povedal sem tudi v ravno navedenem listu „Novic“. Samostan je jako velika in obširna zgradba; cerkev ima ž njim eno in isto lice, ter se nahaja ravno v njegovi sredi. Gospod, kateremu se ima Zagreb za to velikansko in neprecenljivo dobroto zahvaliti, namreč za pozidanje cerkve in samostana, je v mojem potopisu že večkrat častno omenjeni bivši nadškof in kardinal Jurij Haulik. Njegova požrtovalnost za blagor in pravo versko povzdigo ne le Zagreba, ampak cele obširne nadškofije, stavi pač izraz „mrtva roka“ sijajno na laž. Spredvidši, da južno-zapadna stran Zagreba nima nobene cerkve; dalje — glede na to, kako je bilo ženski mladini krvavo potrebno primerne odgoje, ubogim in siromašnim bolnikom pa enako milosrdne postrežbe, pozidati je dal l. 1845 na lastne stroške cerkev in samostan, in vložil za zdržavanje obojega še glavnico štirideset tisoč goldinarjev, ter vse to v skrb izročiti sklenil usmiljenim sestram. V dan 5. sept. 1845 dospele so v Zagreb prve redovnice s Tirolskega, bile pa slovesno vmeščene še le 14. aprila

1846. Šola je bila spričetka le tri-razredna, — oskrbovanje bolnikov tudi le temu številu primerno; — kako pa se je oboje v teku 47 let razvilo, ne bi človek verjel, ko bi mu tega ne spričevali tako glasno govoreči dokazi. Tu se pač potrjuje evangelijska prilika o goriščnem semenu, ali če bi ona komu ne ugajala, pa izrek našega slavnega pesnika Koseskega, da iz malega zraste veliko. Že l. 1866 se je moral samostan vzdigniti za eno nadstropje; cerkev pa je bila že poprej (l. 1861) za tretjino podaljšana, in ji novo presvetišče prizidano. (Tudi za te poprave je bil daroval slavni kardinal Haulik tisočak, rajna cesarica-Mati Karolina Avgusta 515 gld.; Njeno veličanstvo presvitla cesarica Elizabeta 100 gld.; slavni zagrebški stolni kapitelj pa 257 gld. —). Kako velikanski napredek pa se nam kaže pri šolstvu l. 1891! Iz prvotne tri-razrednice postala je v teku let osem-razrednica, ž njo pa je zraven še združeno: višja dekliška šola; štirji tečaji preparandije za učiteljske pripravnice, (ki odgojuje poleg samostanskih kandidatinj tudi svetovne učiteljice za vso Hrvatsko; štirje normalni razredi; prvenčnica (Kleinkinderbewahr-Anstalt) in otročji vrtec. Število vse učeče šol. mladine znašalo je l. 1891 skupno 1034 otrok. — Še dokaj večji razvitek, kakor pri šolstvu, kaže pa samostan kot jugoslovanski osredni dom (Mutterhaus) reda usmiljenih sester. Človek mora kar naravnost vsklikniti: to je velikansko, ogromno, skoraj neverjetno! V teku 47 let prirastlo mu je 54, beri: štiri in petdeset novih samostanov, samostanskih podružnic in redovnih hiš, ki so ž njim eno duševno truplo. Nahajajo se ti zavodi razširjeni po Hrvatskem (samo v Zagrebu in okolici delujejo usmiljenke v 11 zavodih, kjer zvršujejo razne opravila); po Slavoniji, Dalmaciji, Bosni, Hercogovini, Rumeliji in Albaniji. Lahko bi navedel po imenih posamezne kraje, po katerih deluje ta občekoristni red in katera opravila zvršuje: oskrbovanje bolnišnic, šol, sirotišnic itd.. a preobširno bi bilo to. (L. 1883 po gosp. Dr. Aleksander Šmit-u izdana drobna knjižica: „Samostan Milosrdnica u Zagrebu“ na 26 straneh vse to bolj na drobno, na kratko, pa vendar zelo natančno popisuje. Se ve, da se je od ta istega časa delokrog usmiljenih sester zopet jako razširil, število njih podružnic in red. hiš zelo pomnožil, leto na leto se delovanje na novo razcvita, in to daje upati in pričakovati tudi še znanprej. Gospod Bog naj da k vsemu temu svoj obilni nebeški blagoslov!)

Na mogoče vprašanje: kdo pač vse to velikansko početje vzdržuje, sledi naj kratek odgovor: poleg glavnice 40.000 gld., katero je daroval, kakor že vemo, kot glavnico bivši nadškof in kardinal pokojni J. Haulik, pokladajo tudi posamezne usmiljene sestre, ki prihajajo iz imovitih rodbin, svoje „dote“ (če se smemo tega izraza poslužiti), na altar milosrdnosti; še več pa doda primankljuje neumorni trud in nikdar ugnana delavnost redovnic, vse to pa še sklenjeno s skromno varčnostjo; poslednja — varčnost namreč — vendar le njihovim lastnim osebnim potrebam nasproti. Za potrebščine trpečega človeštva pa dado usmiljene sestre vse, tudi zadnji grižljaj od ust; in